

Министерство
на образованието и науката

АЗ·БУКИ

Национално издателство
за образование и наука

**БЪЛГАРСКИ ЕЗИК
И ЛИТЕРАТУРА**

Българско научно-методическо списание
• Година XXI, 2012 • Класик 1

ИСТОРИЯ

Българско научно-методическо списание
• Година XXI, 2012 • Класик 1

**МАТЕМАТИКА
И ИНФОРМАТИКА**

Българско научно-методическо списание
• Година XXI, 2012 • Класик 1

**ПРЕДУЧИЛИЩНО
НАЧАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ
ПЕДАГОГИКА**

Българско научно-методическо списание
• Година XXI, 2012 • Класик 1

**ХИМИЯ
ПРИРОДНИТЕ НАУКИ
В ОБРАЗОВАНИЕТО**
астрономия
биология
география
физика

**ПРОФЕСИОНАЛНО
ОБРАЗОВАНИЕ**

Българско научно-методическо списание
• Година XXI, 2012 • Класик 1

**СТРАТЕГИИ
НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА
И НАУЧНАТА ПОЛИТИКА**

Научно-методическо списание
• Година XX, 2012 • Класик 1

Философия

Българско научно-методическо списание
• Година XXI, 2012 • Класик 1

**Чуждоезиково
обучение**

Научно-методическо списание
• Година XXXV, 2012 • Класик 1

Избрано

от текстовете, публикувани в списанията
на Национално издателство

АЗ·БУКИ

www.azbuki.bg

34

24 – 30 АВГУСТ 2017 Г.

Ефективната здравна програма в училищата е инвестиция на всяка нация

Откъс от „Компетентностн базирана програма за формиране на здравословен стил на живот на учениците от началното училище“

Светлана Ангелова

Великотърновски университет
„Св. св. Кирил и Методий“

Понятията „здраве“ и „образование“ са сред най-спряганите в съвременните общества, което само по себе си е индикатор за тяхната ключова роля. Според Световната здравна организация (СЗО) „една ефективна здравна програма в училищата може да бъде сред най-рентабилните инвестиции на всяка нация. СЗО определя училищните здравни политики като стратегически по посока превенция на редица заболявания, част от които са социално значими. Тези заболявания крият сериозен риск за позрастващите и младите хора, което поставя образователния сектор в позиция да се ангажира с промяна на социалните, икономическите и политическите условия, влияещи на риска“.

Взаимоотношенията „здравно образование – здравословен начин на живот“ „навлизат“ в образователното пространство през новия век, като израз на необходимости от промяна в мисленето на човека и себевъзприемането му като източник на инициативи по посока подобряване собственото здраве и това на околните. На преген план са изведени зависимостите „човек – общество – природа“: човекът е не само иманентна част от живото, но и ключов регулатор на динамиката на промените в тези зависимости. Тук здравното образование следва да обезпечи мислената промяна за човека от най-ранна възраст, а това ще означава усвояване на ново знание, нов опит, ново поведение.

Заглавието е на редакцията

www.pedagogy.azbuki.bg

Главен редактор

Проф. д-р Емилия Василева
E-mail: embavassi@abv.bg

Редактор

Любомира Христова
0889 22 12 15

Тел.: 02/425 04 70
02/425 04 71

E-mail: pedagogy@azbuki.org

Съдържание на сп. „Педагогика“, кн. 6/2017:

ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ПРОНИКНОВЕНИЯ

Ролята на конструктивистката образователна среда при измерването на величини от децата в подготовителните предучилищни групи / *Даринка Гълъбова, Йорданка Илиева*

Развитие на емоционална интелигентност в началното училище чрез средства на изкуството / *Пенка Марчева*

Самоконтролът на хранителното поведение при подрастващи в периода на ранното юношество (12 – 14-годишни) / *Нина Герджикова*

Компетентностно базирана програма за формиране на здравословен стил на живот на учениците от началното училище / *Светлана Ангелова*

ОБУЧЕНИЕ ПО РЕЛИГИЯ

Ценностите според познавателната активност на учениците / *Борислав Богданов*

ПАМЕТТА НА ПОТОМЦИТЕ

Дирята на възрожденците енциклопедисти от Сливенско в българския обществен живот, родната и европейската наука на XIX век / *Иванка Денева*

СПОДЕЛЕН ОПИТ

Използване на интерактивни техники в обучението по български език в I – IV клас / *Искра Добрева*

Използване на стратегии за развитие на критическото мислене чрез четене и писане в часовете по български език, литература и развитие на комуникативно-речевите умения в начален етап / *Мариета Нанчева*

ГОДИШНИНА

Психолог – специалист по тренингите (Д-р на педагогическите науки проф. Стойко Иванов навърши 60 години) / *Любен Десев*

НАПИСАНОТО ОСТАВА. ПИШИ ПРАВИЛНО

Във фокус е училището – по отношение очаквания и перспективи за реализиране на промяната, за катализиране личната осведоменост на ученика, в това число и чрез ефективна профилактика, превенция на заболявания, адекватни грижи и вземане на решения за осигуряване на добро здраве. „Разполагането“ на здравето в полето на образоваността се базира на знания и опит, предназначени да подготвят здравето на човека, да способстват личностното му и социално благополучие. Здравното образование следователно остава основен инструмент за насърчаване на профилактиката на заболявания, включително чрез формиране на здравна култура и изграждане на собствен здравословен стил на живот (Angelova, 2016; Prodanov, 2011; Bailey, 2006; Glanz et al, 2008; Lynch, 2015; Sørensen et al, 2012; Whitehead, 2004).

В отговор на отправените предизвикателства за въвеждане на здравно образование в училищата бяха въведени нормативни и законодателни промени в сферата на предучилищното и училищното образование, чрез които здравната образованост на учещите се до голяма степен бе стандартизирана. Тези промени са проекция на стратегически европейски директиви за споделяне на единно образователно пространство от всички страни членки на Европейския съюз.

Какво означава това? Преди всичко измеримост на резултатите от ученето и на тази основа – сравняване ефективността на образователните системи в отделните страни. Съгласно европейската реферативна рамка за ключови компетентности за учене през целия живот формирането на компетентности ще допринесе за успеха на личността в общество на знанието, ще способства активно и ангажиране със социалния живот. Проблеми, сред които замърсяването на околната среда, климатичните промени, нуждата от алтернативни източници на енергия, са все по-пряко обвързани със здравето на човека и предполагат не просто усвояване на знания и умения от съответна научна (предметна) област, а изграждане на качествено ново отношение към тези проблеми, свързано с решаването на множество и комплексни по своя характер задачи.

На формираните компетентности относно изграждането на здравословен стил на живот на учениците от началното училище се базира представената програма в настоящата статия. Приложеният компетентностен подход предполага възможности за трансфер на здравни знания, умения и отношения в различни предметни полета / учебни предмети. Здравословният стил на живот ще способства здравето на учещите се днес, ще има и отложен във времето ефект в посока осигу-

ряване по-добро качество на живота и активното им участие като граждани в стопанския и културния живот на страната ни.

Релацията „здравно образование – здравословен стил на живот – здраве“: нормативна регулация и съдържателни аспекти

На сесията на Регионалния комитет на Световната здравна организация за Европа, проведена през септември 2012 г., 53-те държави от Европейския регион одобряват нов модел за здравна политика, основаваща се на социалния и икономически императив за действие – „Здраве 2020“. Документът се базира на стойности и доказателства и ясно декларира, че здравето и благосъстоянието на гражданите на една страна са от съществено значение за нейното икономическо и социално развитие.

Какво е настоящето и какви са перспективите за България? Сериозен проблем за страната е изключително високото ниво на смъртност на нейните граждани – обща и преждевременна. Основна причина за това е значителното разпространение на рисковите фактори за развитие на хронични незаразни заболявания, сред които:

- нездравословно хранене;
- ниска физическа активност;
- употреба на тютюн и тютюневи изделия;
- злоупотреба с алкохол.

Именно на тези рискови фактори се дължат над 80 % от смъртните случаи у нас. По данни на Министерството на здравеопазването към настоящия момент България остава страна с един от най-високите стандартизирани коефициенти за смъртност (932,87 ‰) в сравнение останалите страни от ЕС. Безспорно тревожните данни съдържат множество различни нюанси – социално-икономически, медико-биологични, морално-етични. Възможните решения за преоляване на кризиса следва да бъдат търсени в полето на формиране на здравословен стил на живот, като ефективна стратегия за осигуряване по-добро здраве на учещите се.

Държавната здравна политика на Р България се ръководи от Министерския съвет. От 01. 01. 2005 г. е в сила Закон за здравето, който определя училищата като институции, осъществяващи дейности, сред които: промоция и превенция на здравето, предотвратяване възникването и ограничаване разпространението на заразни и паразитни заболявания, участие в подготовката, провеждане и контрола на различните форми на отгих, туризъм и спорт за децата и учениците, организиране на програми за здравно образование на децата и учениците, на специални програми за правилно хранене, на програми за превенция на отклоненията в хранителното поведение.

В новия закон за предучилищното и училищното образование е формулирана като ключова цел интелектуалното, емоционалното, социалното, духовно-нравственото и физическо развитие, както и подкрепата на всяко дете и ученик в съответствие с възрастта, потребностите, способностите и интересите му. Тези измерения на развитието на учениковата личност кореспондират с базисните необходими от комплексна експертиза на проблема „здраве“ и предполагат неговия многоаспектен „прочит“ като същност и измерения.

Съвременните научни изследвания поставят здравето във фокуса на взаимоотношенията „здравно образование – здравословен стил на живот“, като се базират на разбирането, че здравето е резултат от ефективна здравна образованост – усвояване на знания, умения, отношения, способности, нагласи, за насърчване на здравословния стил на живот. И ако здравето се тълкува като цялостно, комплексно състояние на организма, то здравословният стил на живот се интерпретира разнопосочно, многопластово, в смисъла на: *процес, който се формира от комплексни и динамични системи, взаимодействащи в своето физическо, психологическо и социално поле (Wister, 2005); балансирано хранене, физическа активност, емоционално и духовно благосъстояние, както и предпазване от рискове (Frankus, 2011; Zahner et al., 2006).*

За целите на представената компетентностно базирана програма здравословният стил на живот се определя като поведение, съответстващо на съвременната парадигма за здравето и разбирането за причинно-следствените корелации между начина на живот и здравния статус на индивида. Здравето е единство на двете страни на човешкото битие – телесност и духовност, отнасящи се съответно до:

- физическо здраве – физическото „начало“ у човека се определя от функционирането на тъкани, органи, системи от органи и на организма в неговата цялост;
- психическо здраве – психическото „начало“ у човека са познавателните процеси (усещане, възприятие, памет, мислене, въображение, реч, внимание) и емоционално-волевите процеси (емоции, чувства, воля).

Здравословният стил на живот на равнището на метакомпетентност – за влиянието върху избора, взаимодействието и формирането на други компетентности.

Глобализиращите се общества днес са изправени пред множество предизвикателства, изискващи концепции и стратегически ефективни решения във всички обществени сфери. За образователната система М. Михова отбелязва, че е налице потребност от учене, чиито характеристики да бъдат активността, продуктивността, съзнателността. Това обуславя качествени изменения както у учениците, така и в учебното съдържание и неговите приоритети, дизайн и технология на обучение, учебната среда и ролята на учителя в него (Mihova, 2003).

Проблемът „ключови компетентности“ е във фокуса на общественото внимание още от 1997 г., когато сред страните членки на OECD (Организация за икономическо сътрудничество и развитие) стартира програма за международно оценяване на учениците – PISA. Последват множество програми за изследване и измерване на различните аспекти на резултатите от ученето на ученици от отделни възрастови групи, в това число и въз основа на формираните ключови компетентности.

Ключовите компетентности са акцентът в доклада на Европейската комисия от ноември 2012 г. В документа се отбелязва, че е необходимо инвестиране в умения за по-добри икономически и социални последици, умения на XXI век, които ще стимулират едно отворено, гъвкаво обучение. Формулират се т.нар. трансверсални компетентности с широко приложно поле, сред които са дигиталните компетентности, предприемачеството, социалните и гражданските компетентности. Според Европейската комисия формирането на компетентностите е комплексен проблем и всяка страна трябва да има национална стратегия за насърчаване на компетентностите – интегриран подход към определен проблем, промени в учебните програми, отправени към резултатите от ученето, базирани на компетентности.

Защо ключовите компетентности са необходими за успешен живот? Те са не просто съвкупност от определени знания и умения, но и психосоциални ресурси – нагласи, отношения, които могат да бъдат използвани в определен контекст. Съгласно концептуалната рамка на ключовите компетентности хората трябва да разполагат с три групи ключови компетентности.

Първата група компетентности се отнася до ефективното взаимодействие с околната среда чрез използване на съответен инструментариум. Втората група се отнася до компетентности за взаимодействие с хетерогенни групи хора – в условия на един все по-зависим свят, тези компетентности стават все по-важни. Третата група се отнася до това хората да могат да поемат отговорност за собствения си живот, да се ситуират в по-широк социален контекст и да могат да действат самостоятелно (OECD, 2005).

Отговорът на тези предявени изисквания към образованието в нашата страна са промените, влезли в сила чрез новия Закон за предучилищното и училищното образование. Законът дефинира ключовите компетентности като взаимозависими знания, умения и отношения, осигуряващи личностното развитие на индивида през

Избрано

целия живот, изграждането на активна гражданска позиция и участие в социалния живот, както и пригодността му за реализация на пазара на труда. Здравословният стил на живот на учениците от началното училище се регламентира чрез два базисни нормативни документа – държавен образователен стандарт за общообразователна подготовка и стандарт за гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование.

Съгласно държавния образователен стандарт за общообразователна подготовка тази подготовка се придобива в хода на цялото училищно обучение и обхваща различни области (групи) ключови компетентности. Сред тях е и област на компетентност „умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт“. Представената компетентностно базирана програма не следва да бъде тълкувана само в тесен смисъл, като отправена към формиране на съответната област на компетентност, а в по-общ план – за реализиране на концепцията за здравно образование в началното училище. Програмата повлиява различните сфери на развитие на личността на ученика, базирайки се на развиващите функции на познанието за здравето, което се имплементира в общообразователната подготовка на ученика:

- когнитивното (теоретично познание);
- афективното (емоционално познание);
- поведенческото (емпирично познание);
- метарефлексиивното и ценностно (синтезно себепознание).

Пълния текст четете в сп. „Педагогика“, кн. 6

Уеб платформа организира практическите занятия на бъдещите учители

*Откъс от „Образователни платформи
в организацията на педагогическите
практики на бъдещите учители“*

Красимир Харизанов
Наталия Павлова

Шуменски университет „Е. Константин Преславски“

Въведение

Стилът на работа на съвременния студент се отличава значително от този на неговия колега преди 20 години. Днес темпът на живот, в съчетание с технологичните възможности, е предпоставка за организация на дейности, така че да се спестят най-ценният ресурс – времето. Проучвания сред студентите от Шуменския университет показват желанието на съвременния студент да съчетава фронталното обучение с електронното (Harizanov et al., 2016).

От друга страна, все по-явно се проявява проблемът с плагиатството при оформлението на план-конспекти, курсови и дипломни работи (Petrov, 2017). В някои висши училища се стигна готам, че да не се дава възможност на студентите да разработват дипломни работи, в други се подписват декларации за авторство.

Организацията на практическите дисциплини – хоспитиране, текуща и преддипломна педагогическа практика също включва елемент на изясняване на авторството в представените план-конспекти.

В дадената статия целим да представим една възможност, позволяваща организацията на практическите дисциплини с помощта на авторска уеб платформа.

Заглавието е на редакцията

www.mathinfo.azbuki.bg

Главен редактор
Проф. д.п.н. Сава Гроздев
E-mail: sava.grozdev@gmail.com

Редактор
Живка Бакалова
0878 652 676

Тел.: 02/425 04 70
02/425 04 71

E-mail: mathinfo@azbuki.bg

Съдържание на сп. „Математика и информатика“, кн. 3/2017:

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИ СТАТИИ

Върху един модел на домашна работа в контекста на самостоятелната работа в обучението по математика / *Марга Георгиева, Диана Стефанова*

Няколко приложения на теоремата на Менелай за вписани окръжности / *Александра Йовкова, Ирина Христова, Лили Стефанова*

**ОБРАЗОВАТЕЛНИ
ТЕХНОЛОГИИ**

Втори псевдоцентър на четириъгълника / *Станислав Стефанов*

Няколко задачи за окръжности, допиращи се до коначни сечения / *Сава Гроздев, Веселин Ненков*

Приложение на един нов подход при моделиране на образователен софтуер / *Милен Замфиров*

Образователни платформи в организацията на педагогическите практики на бъдещите учители / *Красимир Харизанов, Наталия Павлова*

Национална студентска олимпиада по математика / *Сава Гроздев, Росен Николаев, Веселин Ненков*

Бележка върху една от задачите за VII клас – 22 май 2017 г. / *Сава Гроздев, Веселин Ненков*

Геннадий Луканкин: скромный портрет в интересе эпохи (к 80-летию со дня рождения) / *Борис Тебиев, Александр Луканкин*

Спомен за професор Антон Шоурек / *Александра Трифонова*

КОНКУРСНИ ЗАДАЧИ

Конкурсни задачи на броя
Решения на задачите от
брой 4, 2016

Организация на webplatform.info

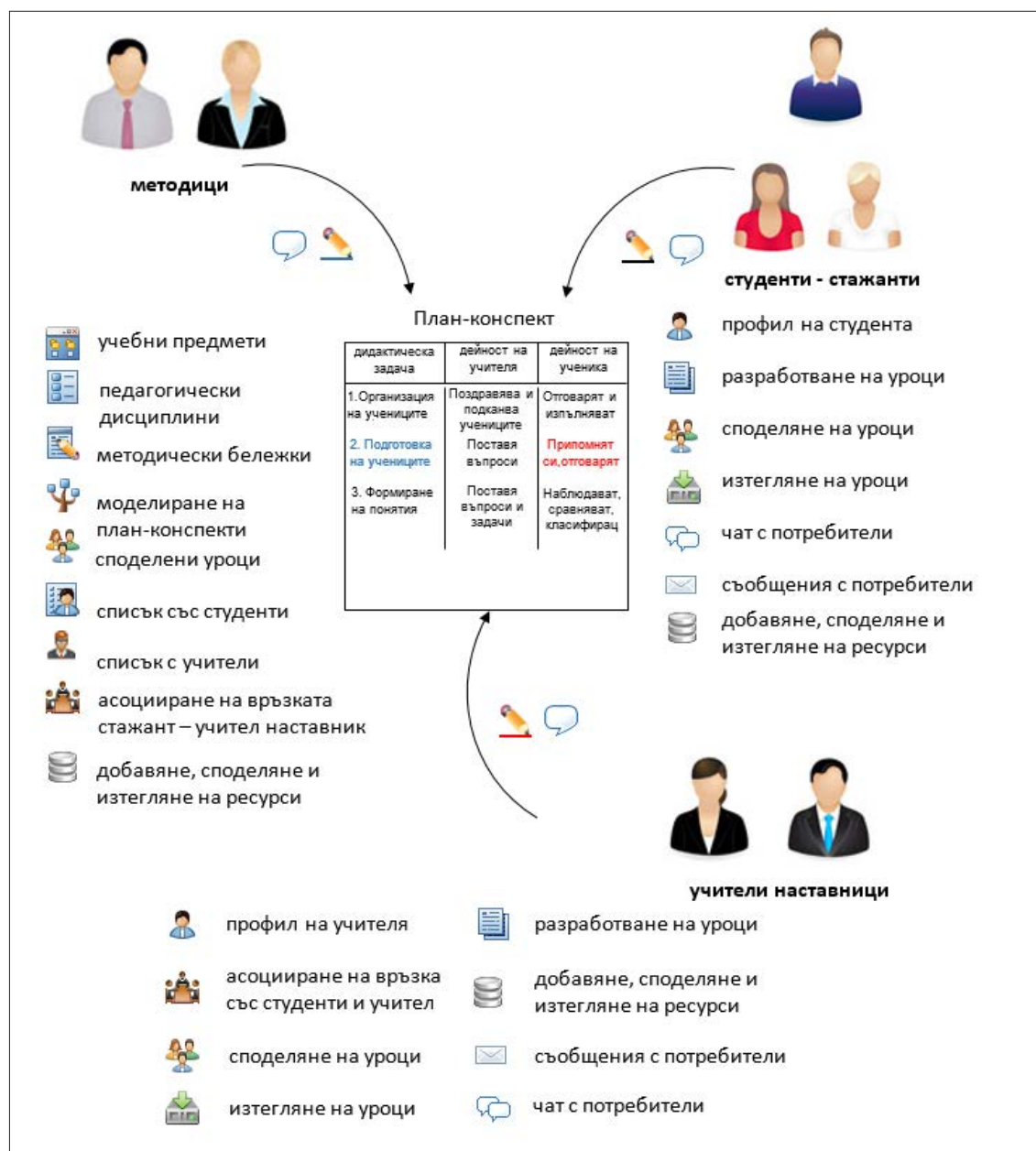
За нуждите на практическите занятия със студентите, придобиващи квалификация „Учител по математика и информатика“ в Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“, създадохме уеб платформа, позволяваща създаване, обсъждане и споделяне на план-конспекти. По своята структура платформата е пригодна за използване и в практическите занятия по групи учебни предмети. Подробно описание на технологичните и методическите възможности на платформата е представено в (Pavlova & Harizanov, 2015). Тенденциите в платформата следват идеите на конструктивизма и идеите за организация на електронно обучение.

Запознаването с платформата започва още в рамките на методическите курсове по математика, информатика и информационни технологии. Изборът за създаване на такава платформа е породен от нуждата от инструмент, който да помага едновременно както на стажантите в тяхната подготовка, така и на контролиращите учебната дейност методик и учител наставник. План-конспектите съдържат целите, задачите, ресурсите и методите на преподаване по конкретната дисциплина. Всички тези изисквания преподавателят методик анализира и задава в описанието на шаблона към всеки един урок, включен в педагогическия стаж. Определянето на ясни правила помага на студента по-бързо и по-качествено да реализира своите методически разработки по време на своя стаж.

В платформата има три субекта – методик, учител наставник и стажант. Ролите и правата са представени на фиг. 1.

Основните възможности на платформата са представени на фиг. 1, като най-общо те са:

- за учителя-наставник:
 - да следи работата на стажанта, въвеждайки указания върху неговата разработка;
 - редактира чрез удобен WYSIWYG HTML редактор студентските разработки;
 - предлага готови дидактически материали в електронен вид.
- за методика:
 - избор на интерфейс или да създава такъв;
 - да дава задачи;
 - да създава примерни план-конспекти;
 - да предлага готови дидактически материали в електронен вид;
 - да следи работата на студента;
 - да класифицира готови материали (по теми, по качество);
 - да оценява студента;
 - да коригира готовите материали;
 - да дава указания на студента;

Фигура 1. Роли и права в webplatform.info

- да управлява библиотеката с методически бележки;
- динамично да определя структурните елементи на урока и техния рег на попълване.
- за студента:
 - да създава план-конспект чрез използването на WYSIWYG HTML редактор;
 - да създава фрагменти от урок;
 - да предава готов материал на методика и на учителя наставник;
 - да работи в екип със студенти;
 - да следи указанията от методика и базовия учител;

- да използва синхронна или асинхронна комуникация с методика и базовия учител;
- динамично да използва библиотеката с методически бележки.

Техническата реализация на платформата е съобразена с най-новите стандарти за изграждане на уеб платформи. Използвани са най-актуалните версии на езиците HTML, CSS, PHP, MySQL, JQuery. Платформата бързо и лесно се управлява от най-новите версии на уеб браузърите, предназначени за Windows потребители, както и от приложенията за планшети и смартфони.

Проблеми, идеи и решения

При проектирането и използването на платформата се породиха някои въпроси. Първоначално идеята беше качествените план-конспекти, одобрени и при нужда редактирани от наставника и методика, да се споделят публично. Възникна въпросът за авторските права и евентуалното нежелание на автора ресурсът му да бъде споделян. В рамките на педагогическата практика студентът е длъжен да представи определен набор от план-конспекти, но морално-етичните и правните норми не позволяват този материал да бъде споделян без съгласието на автора. След проведено анкетно проучване сред студенти и преподаватели решихме, че на този етап няма да въвеждаме формуляр за съгласие, а конспектите ще се използват само в рамките на екипа, участващ в съответната практика. От своя страна, студентите са свободни да публикуват своите материали в образователни платформи, които дават възможност за това.

Работата с платформата спестява много време на стажантите и им дава сигурност, че подготвеният от тях материал е наистина качествен, но времевият ресурс, който влизат преподавателят и наставникът, се увеличава. При работа с платформата студентът очаква постоянна помощ от методика. Организацията на практиката изисква такава помощ в рамките на текущата педагогическа практика, но в рамките на преддипломната практика следва студентът да има по-голяма самостоятелност, като контролът се осъществява основно от наставника. Този проблем е особено сериозен при по-големи курсове, където методикът няма възможност да окаже постоянна помощ на всички. Решението на този етап е студентите да искат помощ от методика в рамките на платформата само в случаите, когато имат проблем, а контролиращата функция да се поеме от учителя наставник.

Интересна възможност е с помощта на платформата да се подготвят планове на нестандартни уроци, засягащи теми, приложими в извънкласни форми на обучение. Такива разработки са нужни за подготовката на ученици за олимпиади и състезания (Grozdev, 2007). В платформата могат да се съхраняват в удобна форма ресурси и връзки към тях, които да се прилагат в такава специална подготовка.

Заключение

Платформата webplatform.info представлява готов за употреба продукт, но нейното развитие не е приключило и продължава в зависимост от нормативните и методическите нововъведения. Технологичната ѝ реализация позволява тя да се използва и на ниво контакт между експерт в регионално управление на образованието и учителите по съответния предмет.

Пълния текст четете в сп. „Математика и информатика“, кн. 3

България е сред първите десет държави по показателя „училищен тормоз“

*Откъс от „Разрешаване на конфликтни
ситуации в училище от ученици
медиатори“*

Татяна Дронзина

СУ „Св. Климент Охридски“

Бисерка Михалева

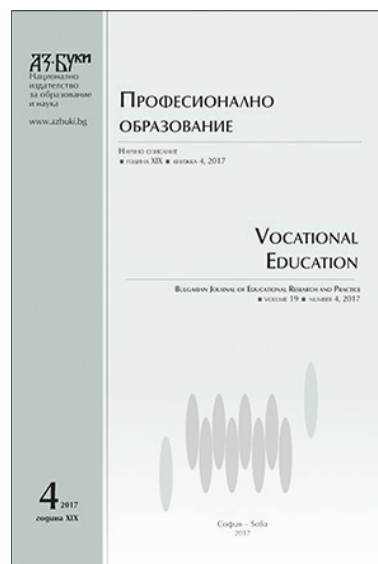
Регионално управление на образованието – Сливен

*„Не е страшно, че грешим. Страшно
то е, че повтаряме грешките си.“*

Оскар Уайлд

Проблемът за агресивното поведение е един от най-сложните и най-комплицираните в съвременното общество. Проблем, който вълнува и нас, работещите в образователната сфера, и родителите, и учениците, и местните общности. Не са малко учениците, които са тормозени, понякога ежедневно. България е сред първите десет държави по показателя „училищен тормоз“. Това показва и международното изследване „Поведение и здраве при деца в училищна възраст – 2013/2014 г.“, резултатите от което са обявени на 01.02.2017 г. пред журналисти от гоц. Лидия Василева от Института за изследване на населението и човека към БАН публикация¹⁾ на тема: „България е сред първенците по училищен тормоз; 23% са опитвали канабис“. Проучването обхваща 43 държави от Европа, както и от САЩ и Канада. В България е извършено сред 4796 ученици от V, VII и IX клас в 163 училища.

Заглавието е на редакцията

www.vocedu@azbuki.bg

Главен редактор

Проф. д-р Тоня Георгиева
E-mail: tonia@au-plovdiv.bg

Редактор

Николай Кънчев
0888 81 56 45

Тел.: 02/425 04 70
02/425 04 71

E-mail: vocedu@azbuki.bg

Съдържание на сп. „Професионално образование“, кн. 4/2017:

МЕТОДИКА И ОПИТ

Издръжката като компонент от държавния бюджет – фактор за постигане на основните цели на средното образование / Самуил Шейнин

ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

Разрешаване на конфликтни ситуации в училище от ученици медиатори / Татяна Дронзина, Бисерка Михалева

Избрано

Валидирането на професионални компетенции като педагогически проблем / *Нина Герджикова*

Приложение на софтуерната програма „Енвижън“ в обучението по математика в първи клас / *Ивалина Костадинова*

ПИСМА ДО РЕДАКТОРА

Училище на село – член на Системата на асоциираните към ЮНЕСКО училища / *Маруся Бочукова*

ПЪТЯТ КЪМ УСПЕХА

Въвеждане на нови методи на обучението по „Бизнес статистика“ / *Милена Такиева*

Как функционират операционните системи? / *Себастиан Янев*

Пазарна стратегия на куриерски оператор / *Силвия Гочева*

УЧИЛИЩЕ ЗА УЧИТЕЛИ

Днес представяме:

51. Средно училище „Елисавета Багряна“ – София

Заедно да начертаем пътя, по който да поеме българското образование / *Петър Кокарчев*

Наставничеството – предизвикателство и цел / *Мима Фратева*

Мултимедийни уроци по история и цивилизация – идеи и практики / *Красимир Иванов*

Обучение чрез игра и забавление с активното участие на родителите / *Кръстинка Митракиева*

Графичен метод за решаване на уравнения / *Красимир Димитров*

Вируси в атака! Моля, помогнете! / *Антоанета Донева*

Днес представяме:

Математическа гимназия „Академик Кирил Попов“ – Пловдив

Участието в проекти – качествен инструмент за мотивация на ученици и учители / *Ивайло Старивратов*

Физичният експеримент в обучението по физика / *Боряна Генева*

Компютърни тримерни модели на сечения – нов дидактически метод в преподаването по стереометрия / *Николинка Бъчварова*

„Най-тормозени са момчетата на 11-годишна възраст“, каза Василева. Момчетата причиняват тормоз по-често от момичетата, показват ганните. Най-малък е гелът на българските ученици от всички участници в изследването, когото смятат, че съучениците им са мили и услужливи. Най-честите оплаквания – сред 36,8 на сто от българските ученици, са изнервеност и разгрознителност, а всяко трето дете се оплаква от лошо настроение. Не са малко и учителите, когото са обект на тормоз. Според официалната статистика държавните органи за закрила всяка година идентифицират и работят приблизително по 1800 случая на насилие над деца. Освен тези случаи има и още много, които остават скрити. Според изследване на Синдиката на българските учители, поместено на 10.01.2016 г. в медиите, около 65% от учителите търпят психически тормоз, а около 2,5% от тях са подложени и на физически. По данни на МОН, изнесени от журналисти по централната емисия „Новини“ на nova.bg от 31.01.2017 г.²⁾, през учебната 2015/2016 година повече от 80% от училищата на територията на страната са подавали сигнали за агресия в училище, т.е. по 30 случая на учебен ген. През последните години случаите на агресия в училище и констатираните влизания на родители в училище с цел саморазправа стават все повече. Това е видно и от данните, поместени в таблица №1, които са представени от МОН на медиите.

Таблица № 1

Учебна година	Физическа агресия	Вербална агресия	Тормоз, в т.ч. кибертормоз
2015 / 2016 г.	2270 случая	2789 случая	1493 случая
2014 / 2015 г.	1622 случая	1056 случая	

Причините за конфликтите са изключително разнообразни. Към тях се числят: недостатъчната комуникация, взаимната зависимост, невъзможността за справяне с конструктивна критика, борбата за власт и влияние, неясното разделение на отговорностите и т.н. За справянето с този проблем е подходящо прилагане на техники от училищната медиация. Медиацията има своето място в училище и като начин за справяне с агресията, и като форма на превенция на насилието. Медиаторите (ученици или учители) могат да провеждат медиативни сесии, в които участниците ученици да усвояват тънкостите за общуване при спазване на правилата на ненасилствената комуникация. Тези часове ще са най-добро училищно време за

дискусии по болезнени за участниците въпроси, по които те не срещат готовност за общуване нито в къщи, нито в училище. Докато дискутирам в спокойна атмосфера, децата и учениците ще се учат в реално време:

- да тренират умения за себеизразяване в деликатни ситуации;
- да поемат отговорност без страх;
- да мотивират участието си в партньорство;
- да приемат различията, защото ги осмислят, а не защото ги изтърпяват;
- да придобиват умения за толерантно общуване;
- да създават по естествен път добра атмосфера за мъдра превенция на агресията и насилието в училище.

Освен времето, предвидено за такива медиативни сеанси, за темата могат да се използват и часовете по гражданското образование, и часът на класа.

Съществува една формула: **избор + отговорност = свобода**.

Регно е тази формула да се прилага в пълна сила в образованието, за да може то да е такова, че да дава възможност на децата да правят избори за себе си, знаейки, че са важни. Ние, възрастните – педагози и родители, трябва да вярваме в способността на детето да прави избор. Медиацията осезателно гради тази способност в конкретни и ключови житейски ситуации. При разрешаването на конфликтни ситуации между участници в учебния процес може и е препоръчително, преди да се прибегне до наказания, да се използват мирни, алтернативни способности като медиацията. Тя е позитивен и приобщаващ подход – създава творчески решения на наболели проблеми чрез гласа на самите ученици и включвайки равнопоставено всички участници. Медиацията реално допринася за градивна учебна среда на спокойствие, мотивация за общуване, отговорност, толерантност и приемане на различията. Всяко училище само решава какви конфликти могат да се разрешават чрез медиация. Медиатори могат да бъдат както ученици, така и учители, педагогически съветници, психолози или социални работници. От учениците медиатори, по правило, не се очаква намеса в дълбоките конфликти, като сериозно физическо насилие, наркозависимост или използване на оръжие. Един примерен списък на конфликтите, с които учениците медиатори могат да се заемат, може да бъде следният: конфликти по повод ключи; увреждане собствеността на другия (счупена вещ, книга и т.н.); конфликт по повод на вещь, която са взели, но не са върнали; обиди, неспортсменски постъпки.

В статията ще бъдат представени три реални конфликтни случая от училищния живот, които могат да бъдат разрешени от ученик медиатор. Процедурата, която трябва да спазва ученикът медиатор при осъществяване на медиативен сеанс, преминава през следните три етапа:

1. eman: предварителни срещи – отделно с всяка от страните, участници в конфликта;

2. eman: обща среща за разрешаване на проблема;

3. eman: подготовка на споразумение между страните.

По време на **предварителната среща** с всяка страна от въвлечените в конфликта ученикът медиатор трябва да направи следното:

1. да поздрави учениците, които влизат в кабинета по медиация;
2. да се представи и да каже каква подготовка има като медиатор;
3. да помоли учениците да потвърдят, че са дошли доброволно на тази среща;
4. да ги поздрави с това, че са решили да прибягнат до медиация, и да ги насърчи да вярват в добрия изход;
5. да обясни какво е посредничество;
6. да даде думата на всекиго да разкаже своята история и да я изслуша внимателно;
7. да задава насърчаващи въпроси с цел да получи по-пълна информация;
8. винаги да подчертава, че действа в техен интерес.

По време на **обща среща за разрешаване на проблема** с всички въвлечени в конфликта страни ученикът медиатор трябва да направи следното:

Избрано

1. да поздравя учениците, които влизат в кабинета по медиация;
2. да помоли учениците да потвърдят, че са дошли доброволно на тази среща;
3. да ги поздравя с това, че са решили да прибегнат до медиация, и да ги насърчи да вярват в добрия изход;
4. да задава насърчаващи въпроси с цел да получи по-пълна информация;
5. да насърчава всяко съгласие, постигнато между страните;
6. да им помага да обсъждат различни варианти на решения, които са взаимно изгодни;
7. при нужда, да им напомни какви могат да бъдат последствията от отказ от посредничество;
8. да им помага да формулират крайното решение.

Основните задачи на ученика медиатор са:

- да управлява ефективно конфликта, като с това подобри положението на всички въввлечени страни;
- да не влошава конфликта;
- да разреши конфликта, ако това е възможно.

Ученикът медиатор трябва да бъде: безпристрастен; неутрален; дискретен; добър слушател; учтив; търпелив; добър комуникатор; да обича да помага на другите да решат конфликтите си; да иска да работи в екип.

Ученикът медиатор трябва да подготви споразумението между страните, като се стреми то да отговаря на следните изисквания:

1. да е на ясен и разбираем език;
2. да посочва ясно задълженията на всички страни;
3. да е приемливо и прието от всички страни;
4. приемането на споразумението да завърши с подходящ ритуал, като например ръкостискане или гжентълменска дума.

С помощта на тази статия ще покажем как ефективно можем да се справим с конфликти, възникнали в различни училищни ситуации. Ще се запознаем с методи за това:

- как да разбираме позицията на събеседника си;
- как да реагираме, когато сме въввлечени в конфликт.

Казус № 1 – конфликт по повод клюки

Конфликтът е възникнал по повод на клюка, която една съученичка разпространява за друга. Двете са в девети клас. Ученикът медиатор е поканил страните в кабинета по училищна медиация.

Медиатор: Здравейте, настанете се удобно. Благодаря, че избрахте кабинета по медиация като място, където може да се справим с проблема и в същото време да останем приятели. Ние ще сме заедно в това училище поне още две години и никак няма да е приятно да се караме. Разкажете ми какво се случи.

Ученичка А (Албена): Съучениците ми казаха, че Боряна разпространява клюки по мой адрес. Уж съм се била целувала с Димитър. Родители ми разбраха и като ме почнаха....

Медиатор: Боряна, така ли беше?

Ученичка Б (Боряна): Точно така, видях я, че се целува. Казаха съм истината. Не съм излъгала. Ама не съм аз казала на родителите ѝ. Това не е клюка.

Албена: Лъжкуня!

Медиатор: Хайде да спазваме някакви правила: да не се нагрубяваме, да не се прекъсваме, да се изслушваме. Съгласни ли сте?

Албена и Боряна: (след известно мълчание) Да.

Медиатор: Албена, след като чу този слух, ти опита ли се да поговориш с Боряна?

Албена: Не.

Медиатор: А как мислиш, нямаше ли да е по-добре да идеш при нея и да поговорите?

Албена: Не говоря с клюкарки.

Медиатор: Момичета, нали щяхме да спазваме едни правила? Съгласни ли сте, че кой каквото прави, си е негова работа и няма нужда да го одумваме?

Албена и Боряна: Съгласни сме.

Медиатор: Съгласни ли сте, че не е много добре да се нахвърляме един върху друг, без предварително да сме поговорили помежду си?

Албена и Боряна: *Мълчат, след което неохотно се съгласяват.*

Медиатор: И какво да правим сега?

Албена: Тая клюкарка да ми се извини.

Боряна: Фръцла!

Медиатор: Момичета, напомням за правилата! Ако продължавате така, го-никъде няма да стигнете. Хем ще сте скарани, хем на Албена родителите ще ѝ се карат, хем тебе, Боряна, всички ще те смятат за клюкарка и няма да ти се доверяват. Вие сами го казахте преди малко – не е добре нито да одумваме човека, нито да вярваме на другите, без да сме поговорили с него, ако смятаме, че разпространява клюки. Достатъчно отговорни ли сте, за да не го правите повече?

Албена и Боряна: *(неохотно)* Да.

Медиатор: Смятам, че ще си извлечете необходимата поука от тази случка. Тя ще ви бъде полезна не само сега, но и за бъдещето. Сега ще си стиснете ли ръцете?

Албена и Боряна: *(стискат си ръцете).*

Казус № 2 – конфликт по повод увреждане собствеността на другия

Конфликтът е възникнал по повод на увредена вещ, по повод на която гвама десетокласници влизат в конфликт. Двете момчета налитат на бой, но той е предотвратен благодарение на бързата намеса на неколцина от учителите. Ученикът медиатор е поканил страните в кабинета по училищна медиация.

Медиатор: Здравейте, настанете се удобно. Благодаря, че избрахте кабинета по медиация като място, където може да се справим с проблема и в същото време да останем приятели. Ние ще сме заедно в това училище поне още две години и никак няма да е приятно да се караме, а още повече да се бием. Разкажете ми какво се случи.

Ученик А: Ами какво? Оня ден гоїдох с новия си джигесем, гето баща ми го донесе от Германия. Б. седи на чина пред мене. Поиска го да го разгледа, и аз му го дадох. Приятно ми е да се похваля с новата си придобивка. Той го гържа при себе си първите два часа, уж че го разглежда. После ми го върна с изграскан дисплей. Баща ми ще ме пребие! Той ме предупреди да си пазя мобилния телефон. И като видях какво е направил Б. с него, го ударих по рамото. Бях направо бесен, пък и уплашен. А той, вместо да ми се извини, гето е виновен, се нахвърли върху мене с юмруци.

Ученик Б: Измисля си! Вярно, че му поисках джигесема да го видя. Има сума ти функции, моят не е толкова хубав. Зарадвах се, че са му го подарили. Преди това ходеше с един сканан, все искаше моя да слуша музика и да си проверява пощата. Винаги съм му го гавал, никога не съм му отказвал. Докато го разглеждах, го видя и Стилян, той също поиска да го види. Не знам какво е правил с него, но като ми го даде, беше с леко награскан дисплей. Не съм го награскал аз. И като го видя, така ме удари по рамото, че ми притъмня пред очите. Може да съм го поударил и аз, ама то беше в отговор на неговите действия.

Ученик медиатор: Разбирам, че и гвамата сте гействали под влиянието на чувствата си. А. е бил изплашен какво ще каже баща му и ягосан от повредата на телефона си. Ти, Б., си бил също притеснен от това, което е направил Стилян, и не си очаквал такава бурна реакция от А. Правилно ли съм ви разбрал?

А и Б: *(неохотно)* Да.

Ученик-медиатор: Какво предлагате да правим сега?

Избрано

А: Да ми плати смяната на дисплея, та да не личат граскотините.

Б: Колко струва? Нямам никакви пари.

А: Твоя работа, като ти го дадох, беше здрав.

Ученик медуатор: Съгласни ли сте двамата, че решението е в смяната на дисплея?

А и Б: Да.

Ученик медуатор: Смяната на един дисплей от тая марка струва приблизително 75 лева. Миналата година моят се пукна, сменях го и знам. Как предлагате да осигурим парите?

Б: Мога да ги изработя, но да знаете, че нямам вина.

А: Разбирам те, ама какво да правя с баща си? Ще ме пребие!

Ученик медуатор: Може и двамата да намерите някаква работа, та да изкарате парите по-бързо. Така ще се смени по-бързо дисплеят. А впоследствие Б ще се изгължава на А.

Учениците приемат този вариант.

Пълния текст четете в сп. „Професионално образование“; кн. 4